

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНИМ
БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ****REGULATORY AND LEGAL PRINCIPLES OF THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL MECHANISM FOR THE IMPLEMENTATION OF LAW ENFORCEMENT
FUNCTIONS BY THE STATE BUREAU OF INVESTIGATION**

У статті визначено, що Конституція України виступає фундаментальною нормативною основою адміністративно правового механізму реалізації правоохоронної функції держави Державним бюро розслідувань, оскільки саме на рівні Основного Закону закріплюються базові засади організації та діяльності органів публічної влади, визначаються принципи функціонування правоохоронної системи, гарантуються права і свободи людини, а також встановлюються межі здійснення державного примусу. У концептуальному розумінні Конституція формує нормативний каркас, у межах якого визначається правовий статус Державного бюро розслідувань, закріплюються вимоги щодо законності, підконтрольності та відповідальності органів державної влади, а також визначається обов'язок держави забезпечувати належний рівень правопорядку, безпеки та захисту публічних інтересів. У статті підкреслено, що Закон України «Про Державне бюро розслідувань» відіграє ключову роль у формуванні нормативно-правової основи адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави, оскільки визначає правові засади організації та діяльності Державного бюро розслідувань, його місце у системі органів публічної влади, завдання, повноваження та принципи функціонування. Саме цей закон конкретизує конституційні положення у сфері забезпечення законності та протидії правопорушенням, встановлюючи правову модель діяльності органу як спеціалізованого суб'єкта правоохоронної системи. У статті визначено, що Міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, становлять важливу складову нормативно-правових засад адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції Державним бюро розслідувань, оскільки визначають універсальні стандарти діяльності правоохоронних органів, гарантії прав і свобод людини та правила міжнародної взаємодії у сфері протидії злочинності. Умовно такі акти можна поділити на три групи: документи, що встановлюють стандарти захисту прав людини (зокрема Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, міжнародні пакти ООН), акти, що регламентують співробітництво у кримінально-правовій сфері та процедури правової допомоги (європейські конвенції про екстрадицію, взаємну допомогу, передачу проваджень і виконання вироків), а також міжнародні договори, спрямовані на боротьбу з окремими видами злочинності, такими як корупція, транснаціональна організована злочинність, тероризм, незаконний обіг наркотиків і кіберзлочинність.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, адміністративно-правові відносини, взаємодія, захист, контроль, методи, правоохоронна функція, примус, розслідування, система, співробітництво, форми.

The article determines that the Constitution of Ukraine serves as the fundamental normative basis of the administrative-legal mechanism for the implementation of the law enforcement function of the state by the State Bureau of Investigation, since it is at the level of the Fundamental Law that the basic principles of the organization and activities of public authorities are established, the principles of the functioning of the law enforcement system are determined, human rights and freedoms are guaranteed, and the limits of state coercion are established. In a conceptual sense, the Constitution forms a normative framework within which the legal status of the State Bureau of Investigation is determined, requirements for the legality, control and responsibility of state authorities are established, and the state's obligation to ensure an appropriate level of law and order, security and protection of public interests is determined. The article emphasizes that the Law of Ukraine "On the State Bureau of Investigation" plays a key role in forming the normative-legal basis of the administrative-legal mechanism for the implementation of the law enforcement function of the state, since it determines the legal principles of the organization and activities of the State Bureau of Investigation, its place in the system of public authorities, tasks, powers and principles of functioning. It is this law that specifies the constitutional provisions in the field of ensuring legality and combating offenses, establishing the legal model of the body's activities as a specialized subject of the law enforcement system. The article determines that the International Treaties of Ukraine, the consent to which is binding has been given by the Verkhovna Rada of Ukraine, constitute an important component of the regulatory and legal foundations of the administrative and legal mechanism for the implementation of the law enforcement function by the State Bureau of Investigation, since they determine universal standards for the activities of law enforcement bodies, guarantees of human rights and freedoms, and rules of international cooperation in the field of combating crime. Conventionally, such acts can be divided into three groups: documents that establish standards for the protection of human rights (in particular, the Universal Declaration of Human Rights, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, international UN covenants), acts that regulate cooperation in the criminal justice sector and legal assistance procedures (European conventions on extradition, mutual assistance, transfer of proceedings and enforcement of sentences), as well as international treaties aimed at combating certain types of crime, such as corruption, transnational organized crime, terrorism, drug trafficking and cybercrime.

Keywords: *administrative-legal mechanism, administrative-legal relations, interaction, protection, control, methods, law enforcement function, coercion, investigation, system, cooperation, forms.*

Актуальність теми. Питання правового регулювання діяльності у правоохоронній сфері – постійний предмет наукових досліджень. Це багато в чому пов'язано з тим, що розвиток суспільства та відносин у ньому, поява ризиків безпеки є процесами перманентними. У зв'язку із цим, злочинність як вид соціальної практики постійно вдосконалюється, набуває нових форм і проявів. Тому суспільство та держава намагається відповідно реагувати на зазначені процеси «удосконалення» та «самовдосконалення» злочинності. Однією з форм такого реагування є правотворення – створення, зміна або скасування нормативно-правових актів. Їхнє цільове призначення – урегулювання різними законними способами суспільних відносин у найбільш уразливих сферах соціального буття [15, с. 103–115].

Огляд останніх досліджень. Правоохоронна система України, в особливості розгляду криз призму проблематики її інституцій, комплексно розглядалася такими вченими як В. Авер'янов, О. Бандурка, О. Банчук, Ю. Баулін, Ю. Битяк, О. Безпалова, О. Дрозд, А. Ключко, О. Кузьменко, О. Кузьменко, Р. Куйбіда, В. Нор, О. Скакун, В. Тацій, М. Хавронюк, М. Хавронюк, В. Шабунін, В. Шепітько та іншими.

Однак, враховуючи новітні виклики, новітній перегляд правоохоронної системи держави та коло органів, що забезпечують її функціонування, особливо Державного бюро розслідувань, потребує нових пошуків.

Мета статті полягає у тому, щоб визначити нормативно-правові засади адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції Державним бюро розслідувань.

Виклад основних положень. Що визначає нормативно-правові засади адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції Державним бюро розслідувань? Найперше, це джерела права. Також, саме засади – можна трактувати як нормативні концепції, на основі яких функціонує відповідний механізм. Не можна оминати і новітні тенденції, які є трансформуючими факторами адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції Державним бюро розслідувань. Тому, слід в комплексі проаналізувати відповідні складові.

Моїсєєв М. вважає, що джерелами адміністративно-правового регулювання діяльності органів ДБР є: 1) Конституція України; 2) міжнародні договори та угоди, згода на обов'язковість яких надана парламентом; 3) закони України, серед яких запропоновано виділяти: а) нормативні акти, що регулюють діяльність лише ДБР; б) нормативні акти, норми яких є загальними для багатьох правоохоронних та інших державних органів; в) нормативні акти, що регламентують діяльність інших правоохоронних органів, але їх норми поширюють свою дію також і на ДБР; 4) підзаконні акти: а) постанови Кабінету Міністрів України; б) накази і розпорядження Директора ДБР. При цьому адміністративно-правовому регулюванню діяльності ДБР властива певна специфіка [2, с. 66].

Державне бюро розслідувань у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Законом України «Про Державне бюро розслідувань» та іншими законами України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі [1].

Конституція України визначає, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [5].

Конституція України виступає фундаментальною нормативною основою адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави Державним бюро розслідувань, оскільки саме на рівні Основного Закону закріплюються базові засади організації та діяльності органів публічної влади, визначаються принципи функціонування правоохоронної системи, гарантуються права і свободи людини, а також встановлюються межі здійснення державного примусу. У концептуальному розумінні Конституція формує нормативний каркас, у межах якого визначається правовий статус Державного бюро розслідувань, закріплюються вимоги щодо законності, підконтрольності та відповідальності органів державної влади, а також визначається обов'язок держави забезпечувати належний рівень правопорядку, безпеки та захисту публічних інтересів.

З позиції функціонального аналізу конституційні положення визначають ключові орієнтири діяльності Державного бюро розслідувань через закріплення принципу верховенства права, визнання людини, її життя і гідності найвищою соціальною цінністю, а також встановлення обов'язку держави забезпечувати ефективні механізми захисту прав і свобод. Саме ці положення зумовлюють спрямованість адміністративно-правового механізму на забезпечення законності у сфері публічного управління, недопущення зловживань владою та притягнення до відповідальності посадових осіб, діяльність яких пов'язана з реалізацією владних повноважень.

У доктринальному вимірі Конституція України виконує системоутворюючу роль щодо всієї сукупності нормативних актів, які регламентують діяльність Державного бюро розслідувань, визначаючи ієрархію джерел права, загальні принципи правового регулювання, а також межі нормотворчої діяльності законодавчих і виконавчих органів. Вона забезпечує легітимність існування адміністративно-правового механізму, створює правові передумови для його стабільності та послідовності, а також виступає критерієм оцінки законності рішень і дій суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Таким чином, Конституція України не лише визначає загальні засади функціонування правоохоронних органів, але й формує ціннісну та нормативну основу діяльності Державного бюро розслідувань, забезпечуючи узгодженість його повноважень із конституційними принципами демократичної держави, гарантіями прав людини та вимогами ефективного публічного управління, що у підсумку сприяє належному функціонуванню адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави.

За Законом України «Про Державне бюро розслідувань» Державне бюро розслідувань організовується і діє на засадах: 1) верховенства права, відповідно до якого людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; 2) законності; 3) справедливості; 4) неупередженості; 5) незалежності і персональної

відповідальності кожного працівника Державного бюро розслідувань; 6) відкритості та прозорості діяльності Державного бюро розслідувань для суспільства та демократичного цивільного контролю, підзвітності і підконтрольності визначеним законом державним органам. Державне бюро розслідувань діє гласно тією мірою, що не порушує права і свободи людини і громадянина, не суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства та законодавства про державну таємницю; 7) політичної нейтральності і позапартійності. Використання Державного бюро розслідувань у партійних, групових чи особистих інтересах не допускається. Діяльність політичних партій у Державному бюро розслідувань забороняється; 8) єдиноначальності у реалізації повноважень Державного бюро розслідувань. Принцип єдиноначальності не заперечує принципу процесуальної самостійності слідчого органу Державного бюро розслідувань [1].

Взагалі, Закон України «Про Державне бюро розслідувань» визначає правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань [1].

Як ми можемо бачити, Закон України «Про Державне бюро розслідувань» відіграє ключову роль у формуванні нормативно-правової основи адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави, оскільки визначає правові засади організації та діяльності ДБР, його місце у системі органів публічної влади, завдання, повноваження та принципи функціонування. Саме цей закон конкретизує конституційні положення у сфері забезпечення законності та протидії правопорушенням, встановлюючи правову модель діяльності органу як спеціалізованого суб'єкта правоохоронної системи.

Водночас норми закону забезпечують інституційну та процедурну визначеність діяльності ДБР, закріплюють принципи верховенства права, законності, незалежності, відкритості та підзвітності, а також регламентують порядок реалізації повноважень і взаємодії з іншими органами. У сукупності це дозволяє розглядати Закон як системоутворюючий елемент, що забезпечує стабільне функціонування адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави.

Щодо інших законів, можна виділити:

– Закон України «Про запобігання корупції», що визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Крім того, Державне бюро розслідувань зобов'язане забезпечити функціонування внутрішніх і регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень [4];

– Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», адже оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами: Державного бюро розслідувань - оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, забезпечення особистої безпеки. Оперативні підрозділи Державного бюро розслідувань проводять слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні за дорученням слідчого, дізнавача, прокурора в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України [6];

– Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів України», адже здійснення спеціальних заходів забезпечення безпеки суддів, працівників апарату суду і працівників правоохоронних органів та їх близьких родичів покладається щодо працівників Державного бюро розслідувань - на органи Державного бюро розслідувань [7];

– Закон України «Про Бюро економічної безпеки України», адже Бюро економічної безпеки України у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими органами влади, підприємствами, установами та організаціями, банками та іншими фінансовими установами відповідно до закону. Порядок обміну інформацією, у тому числі оперативною, проведення спільних заходів Бюро економічної безпеки України та інших державних органів, що відповідно до закону здійснюють оперативно-розшукову діяльність, встановлюється спільними наказами Бюро економічної безпеки України та відповідних державних органів [8];

– Закон України «Про електронні комунікації», адже до спеціальних користувачів радіочастотного спектра належать підрозділи і організації Державного бюро розслідувань [9];

– Закон України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)», адже обов'язок подання декларації про контакти поширюється на, зокрема, Директора Державного бюро розслідувань та його заступників [10] тощо.

Таким чином, інші законодавчі акти конкретизують окремі напрями функціонування адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції Державним бюро розслідувань та формують спеціалізовані правові рамки його діяльності. Зокрема, Закон України «Про запобігання корупції» встановлює антикорупційні стандарти, превентивні інструменти та обов'язок ДБР забезпечувати функціонування каналів повідомлення про корупційні правопорушення; Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає правові підстави здійснення оперативно-розшукових заходів підрозділами Бюро; Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» регламентує заходи безпеки щодо працівників ДБР та їх близьких; Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» закріплює засади міжвідомчої взаємодії та інформаційного обміну; Закон України «Про електронні комунікації» створює правові умови використання Бюро спеціальних телекомунікаційних ресурсів; а законодавство щодо запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб зі значною економічною та політичною вагою, встановлює додаткові вимоги прозорості діяльності керівництва ДБР. Сукупна дія цих актів забезпечує комплексне нормативне підґрунтя для реалізації повноважень Бюро, деталізує процедурні аспекти його діяльності та сприяє узгодженості правоохоронної політики держави.

Наступним складовим елементом правового регулювання діяльності ДБР є міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Незалежно від рівня територіального впливу актів (міжнародний, європейський тощо), умовно всі міжнародно-правові акти в розподіляють на такі групи: 1) ті, що встановлюють гарантії прав і свобод людини та громадянські права» від 16 грудня 1966 року; «Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права» від 16 грудня 1966 року тощо. Основними документами другої групи, зокрема, є: «Європейська конвенція про видачу правопорушників» від 13 грудня 1957 року та Протоколи до неї; «Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах» 20 квітня 1959 року та Протоколи до неї; «Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків» від 28 травня 1970 року; «Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах» від 15 травня 1972 року, «Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів» від 25 січня 1974 року; «Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом» від 27 січня 1977 року; «Конвенція про передачу засуджених осіб» від 21 березня 1983 року. Третю групу нормативно-правових актів складають: «Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин» від 20 грудня 1988 року; «Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності» від 15 листопада 2000 року та Протоколи до неї; «Конвенція про кіберзлочинність» від 23 листопада 2001 року; «Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції» від 31 жовтня 2003 року тощо [15, с. 103–115].

Ми вважаємо, що Міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, становлять важливу складову нормативно-правових засад адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції Державним бюро розслідувань, оскільки визначають універсальні стандарти діяльності правоохоронних органів, гарантії прав і свобод людини та правила міжнародної взаємодії у сфері протидії злочинності. Умовно такі акти можна поділити на три групи: документи, що встановлюють стандарти захисту прав людини (зокрема Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, міжнародні пакти ООН), акти, що регламентують співробітництво у кримінально-правовій сфері та процедури правової допомоги (європейські конвенції про екстрадицію, взаємну допомогу, передачу проваджень і виконання вироків), а також міжнародні договори, спрямовані на боротьбу з окремими видами злочинності, такими як корупція, транснаціональна організована злочинність, тероризм, незаконний обіг наркотиків і кіберзлочинність. Їх імплементація у національне законодавство забезпечує узгодження діяльності ДБР із міжнародними стандартами, підвищує ефективність розслідування та сприяє інтеграції України у глобальну систему правоохоронного співробітництва.

До указів Президента України належать, зокрема, Указ Президента України від 29 січня 2021 року № 40/2021 «Про державну охорону Державного бюро розслідувань»; Указ Президента України від 5 лютого 2020 року № 41/2020 «Про затвердження організаційної структури Державного бюро розслідувань» [3].

Серед постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України можна виділити Постанову від 5 серпня 2020 р. № 743 «Про затвердження Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань»; Постанову від 27 травня 2020 р. № 564 «Питання присвоєння спеціальних звань рядового і начальницького складу Державного бюро розслідувань та їх співвідношення з іншими спеціальними, а також військовими званнями і класними чинами»; Постанову від 21 серпня 2019 р. № 767 «Деякі питання оплати праці працівників Державного бюро розслідувань» тощо [3].

Підзаконні нормативно-правові акти, зокрема укази Президента України та постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, конкретизують правові засади діяльності Державного бюро розслідувань, визначаючи питання його організаційної структури, державної охорони, проходження служби, присвоєння спеціальних звань, оплати праці та інших аспектів функціонування. Вони забезпечують практичну реалізацію законодавчих положень і виступають важливим інструментом регламентації адміністративно-правового механізму здійснення правоохоронної функції.

Внутрішнє регулювання теж відіграє важливу роль. Наприклад, наказ Державного бюро розслідувань № 513 «Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки Державному бюро розслідувань» визначає процедуру передачі дарунків, одержаних як подарунки Державному бюро розслідувань, уповноваженими працівниками ДБР. При прийнятті дарунка необхідно враховувати загальноприйняті міжнародні норми, правила й національні традиції України, заборони, встановлені статтею 54 Закону України "Про запобігання корупції", статтею 3 Закону України "Про джерела фінансування органів державної влади", іншими законодавчими актами [11]. Наказ Державного бюро розслідувань № 39 «Про затвердження Положення про професійну підготовку працівників Державного бюро розслідувань» визначає визначає систему професійної підготовки, умови проходження професійної підготовки особами рядового та начальницького складу, державними службовцями центрального апарату та територіальних управлінь Державного бюро розслідувань. Зокрема, професійна підготовка працівників ДБР - це організований, цілеспрямований процес формування, набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей працівників ДБР, необхідних для професійної діяльності та успішного виконання службових (посадових) обов'язків [12].

Внутрішньоорганізаційні акти Державного бюро розслідувань деталізують порядок реалізації окремих аспектів службової діяльності та забезпечують належну організацію внутрішніх процесів. Зокрема, накази ДБР регламентують питання антикорупційної поведінки, передачі дарунків, професійної підготовки персоналу, формування службових компетентностей і дотримання етичних стандартів, що у сукупності сприяє ефективному функціонуванню органу та зміцненню інституційної дисципліни.

Отже, нормативно-правові засади адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави Державним бюро розслідувань становлять багаторівневу та системно узгоджену сукупність правових джерел, що охоплює конституційні положення, спеціальне та галузеве законодавство, міжнародні договори, підзаконні нормативно-правові акти, внутрішньоорганізаційні документи та інструменти міжінституційної співпраці, які у своїй єдності визначають правовий статус, принципи діяльності, повноваження, процедури та гарантії функціонування ДБР. Така нормативна система забезпечує легітимність і послідовність діяльності органу, узгоджує його функціонування з національними та міжнародними стандартами, створює правові умови для ефективної протидії правопорушенням у публічній сфері, зміцнення законності, захисту прав і свобод людини та реалізації державної політики у сфері правоохоронної діяльності, водночас виступаючи інструментом адаптації правоохоронної системи до сучасних безпекових викликів.

Список використаних джерел:

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.
2. Моїсєєв М.С. Адміністративно-правовий статус Державного бюро розслідувань України: дис. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Суми: СумДУ, 2019. 227 с.

3. Правові засади. Державне бюро розслідувань: офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://dbr.gov.ua/normativno-pravovi-akti>
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради. 2014. № 49. Ст. 2056.*
5. Конституція України від. 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.*
6. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.*
7. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України 23 грудня 1993 року № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України. 1994. № 11. Ст. 50.*
8. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
9. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
10. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів) : Закон України від 23.09.2021 № 1780-IX. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-20#Text>
11. Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки Державному бюро розслідувань: наказ Державного бюро розслідувань від 28.09.2021 № 513. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0513911-21#Text>
12. Про затвердження Положення про професійну підготовку працівників Державного бюро розслідувань: наказ Державного бюро розслідувань від 18.01.2021 № 39. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0039911-21#Text>
13. Меморандум: ДБР та Офіс Генерального інспектора USAID посиловатимуть партнерство щодо розслідувань можливої корупції чи шахрайства з коштами міжнародної допомоги. *Державне бюро розслідувань* : офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://dbr.gov.ua/news/memorandum-dbr-ta-usaid-posilyuvatimut-partnerstvo-shhodo-rozsliduvan-mozhlyvoi-korupcii-chi-shahrajstva-z-koshtami-mizhnarodnoi-dopomogi>
14. ДБР та КМЕС підписали Меморандум про взаєморозуміння. *Державне бюро розслідувань* : офіційний веб-сайт. 2023. URL: https://dbr.gov.ua/news/dbr_ta_kmes_pidpisali_memorandum_pro_vzaemorozuminnya
15. Носевич Н. Р. Напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань у сфері протидії злочинності. *Правовий часопис Донбасу. 2019. № 3. С. 103–115.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.09.2025

Дата публікації: 25.09.2025